

DE MAN MET DE RIEM

De man met de riem

MARTINUS EISENGA

© 2016 M. Eisenga / Uitgeverij U2pi

Titel: De man met de riem

Auteur: Martinus Eisenga

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag

Website uitgever: www.jouwboek.nl

ISBN: 978-90-8759-624-8

NUR: 320

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inleiding

Het is al jaren mijn bedoeling geweest om te proberen mijn levensverhaal op papier te zetten. Omdat het emotioneel steeds maar niet lukte en ik nu op mijn zestigste het allemaal beter op een rijtje heb gekregen en er emotioneel wat van losgekomen ben, ga ik het nu proberen.

Mijn verhaal heeft betrekking op kindermishandeling door een getraumatiseerde vader die waarschijnlijk in de Tweede Wereldoorlog allerlei akelige dingen heeft meegemaakt.

Er is nooit door hem over gesproken en wat ik weet, heb ik allemaal van mijn moeder die het hem heeft horen vertellen in zijn nachtmerries. De man was ook vaak aan het slaapwandelen en heeft zijn kinderen volkomen liefdeloos behandeld. Dit alles ging gepaard met een bikkelharde “opvoeding”, vooral wat mij betreft in de vorm van slaan met een riem.

Door alles wat er gebeurd is, ben ik niet in staat de man mijn vader te noemen en zal hem dan ook steeds als “de man” vermelden.

De man is op mijn dertiende overleden, dus het is al een hele tijd geleden.

Ik wil echter proberen de desastreuze gevolgen van dit alles te beschrijven.

Dit vooral omdat ik uit een streng gereformeerd milieu kom, waar vaak de neiging bestaat om dergelijke zaken wat te verzwijgen. Dit leidt volgens mij tot vervelende schuldgevoelens, met als gevolg dat je eigenlijk met lege handen staat.

Wél ga ik een poging doen de man te begrijpen en tot een verzoening met hem te komen in Christus.

Ook wil ik proberen te verklaren wat dit alles voor gevolgen heeft voor de ontwikkeling van kinderen en de ontwrichting van je persoonlijkheid, ook in je latere leven.

Ons gezin bestond uit vijf personen: de man, mijn moeder, een oudere zus, dan ik en mijn jongere zus.

Ook de gevolgen voor mijn zussen zal ik proberen te beschrijven, evenals de invloed van dit alles op het leven van onze moeder.

Dit zal niet leiden tot een goedlopend verhaal of een diepgaande psychologische analyse, maar tot een zo realistisch mogelijke beschrijving van diverse gebeurtenissen en belevenissen in onze levens, zodat er hopelijk een bepaald beeld ontstaat van het hoe en waarom van onze ervaringen.

Het is mijn bedoeling het allemaal een beetje van me af te schrijven, in de hoop dat anderen er misschien wat aan hebben en zich erin herkennen.

En dit alles op grond van een absoluut godsvertrouwen met de overtuiging dat alles uiteindelijk goed zal komen.

Mijn eerste herinnering komt uit een ver verleden. Wij wonen in het Groningse Zuidwolde. Ik moet een jaar of drie geweest zijn.

Op de een of andere manier weet ik nog dat ik in bed lig te slapen en wakker schrik. Een deur gaat heel voorzichtig open en ik zie een witte verschijning in de deuropening staan. Het blijkt achteraf de man te zijn, in hemd en onderbroek en met verwarde haren.

Ik ben doodsbenauwd en weet niet wat ik moet doen. Dan raak ik in paniek en storm uit bed. Ik kom op de overloop terecht en wil de trap af rennen. Dan struikel ik en val naar beneden in een donker gat. Dan weet ik niets meer. Of ik me erg bezeerd heb en wat er verder is gebeurd, kan ik me niet herinneren. Dit is mijn vroegste herinnering.

Zo ging het vaker als de man slaapwandelde. Hij stond dan in de deuropening van je slaapkamer, maar kwam niet naar binnen.

Ook mijn zussen hebben dit geregeld meegemaakt. Onze moeder liep vaak achter de man aan, maar durfde hem niet wakker te maken. Ze was dan bang dat er brokken van zouden komen. Meestal ging de man ook zelf weer naar beneden en stapte weer in bed. Als mijn moeder hem het dan de volgende morgen vertelde, zei hij dat het onzin was en wilde er niet over praten.

De man heeft brandende ogen en een stalen lichaam. 's Nachts heeft de man voortdurend nachtmerries en vertelt hele verhalen in zijn slaap. Dan hijgt hij alsof er bloedhonden op hem jagen.

Ook rolt hij bij onweer dadelijk uit bed en schreeuwt: "Duitsers, vuur!"

Zijn gebit is beschadigd en tanden en kiezen zitten los. Ook rookt de man zeer veel.

Vaak sluipt hij 's nachts in onderbroek en hemd met zijn buks, die altijd onder het bed ligt, slaapwandeland door het huis. Soms huilt de man om gesneuvelde kameraden.

Onze moeder verbergt zich geregeld in een kast als de man weer bezig is en moet er voortdurend om denken dat ons, de kinderen, niets overkomt.

We zijn met drie kinderen, mijn beide zussen en ik. Als de man op deze zaken door onze moeder wordt aangesproken, ontkent hij alles en wil er niets over horen.

De man houdt van mijn moeder, maar heeft een afkeer van zijn kinderen. Hij zit helemaal vast in zijn verleden en verder is er eigenlijk niets wat hem bezighoudt. Toch wil hij er nooit over praten en daarom is alles ook zo vreemd en raadselachtig. Hij houdt van onze moeder, omdat ze zijn houvast is. Hij is echter niet in staat deze liefde te delen en heeft totaal niets met zijn

kinderen. Hij had ze eigenlijk liever niet gehad. Of hij dit zelf beseft is maar de vraag. Het dringt waarschijnlijk niet tot hem door, omdat zich in zijn hoofd heel andere dingen afspelen. Deze rare gespletenheid heeft tot gevolg dat mijn moeder hem ook niet echt kan bereiken en alles alleen maar blijft rollen als je hem totaal laat zijn wie hij is en niet tegenspreekt. Dit doet ze dan ook niet, om problemen te voorkomen. Hierdoor draait alles om te man. Hij mag niet geïrriteerd raken.

De man heeft één broer. Deze broer is het lievelingskind van mijn oma.

Deze broer gaat als soldaat naar Nederlands-Indië tijdens de politionele acties.

Mijn opa en oma hebben een pachtboerderijtje en zijn met veel geploeter de economische crisis van de jaren dertig doorgekomen.

Deze oma is een vreemde, erg moeilijke vrouw, die overal problemen mee heeft. Ze is koppig en hoogmoedig, maar tegelijkertijd kwetsbaar en mensenschuw.

Op een ochtend kwam de burgemeester langs.

De zoon is omgekomen. Niet in een gevecht, maar door een ongeluk. Een medesoldaat maakte zijn geweer schoon en schoot hem per ongeluk dood.

Opa, een zeer vriendelijke en geduldige man, lag vervolgens veertien dagen op bed en heeft het toen geaccepteerd. Mijn oma was verlamd van verdriet en zal de rest van haar leven alleen maar meer bezig zijn met dit verlies. Haar leven is stil blijven staan bij dit gebeuren. Nooit meer kan ze ergens anders over praten of aan denken. Voor haar heeft het leven geen enkele zin meer. Ze gaat aan zichzelf te gronde.

Opa en oma zijn zeer gelovige mensen. Voor opa is het geloof een bevrijding, maar voor oma ook een enorme beklemming, omdat ze altijd denkt dat ze het in Gods ogen niet goed doet.

Hun leven gaat door in het teken van dit verlies. Opa heeft het alleen nog druk met oma op de been te houden. Ze wil eigenlijk niet meer leven, maar is ook bang voor de dood. Ze raakt steeds meer in zichzelf gekeerd en wordt erg mensenschuw.

Wij, als kleinkinderen, zijn eigenlijk bang voor deze vrouw.

Het karakter van de man doet wel wat aan dat van zijn moeder denken en toch is het ook weer anders.

De man en mijn moeder hebben elkaar ontmoet en verkering gekregen.

De ouders van mijn moeder is het in de crisisjaren minder goed vergaan. Hun boerderij zijn ze kwijt-

geraakt en mijn opa moet als boerenarbeider door het leven. Hij wordt daarom door zijn familie amper nog geaccepteerd. De man is gebroken en mijn oma, een zeer pittig iemand, moet hem voortdurend aanmoedigen. Ze heeft niet erg veel geduld met hem en kleineert hem soms. Hij verschrompelt een beetje onder haar dominante aanwezigheid.

De andere oma is niet erg gecharmeerd van mijn moeders afkomst en bovendien volledig gepreoccupeerd met haar overleden zoon.

Er wordt dan ook besloten geen bruiloft te geven, maar voor de wet en de kerk te trouwen, en daarmee uit!

De man vindt dit prima, want hij moet niets hebben van dat “gedoe”.

Mijn moeder wordt door haar schoonmoeder niet met open armen ontvangen. Ze is eigenlijk te min. Ze kan het echter aan omdat mijn opa haar wel goed gezind is. De eerste tijd van het huwelijk gaat alles tamelijk goed en mijn moeder is gelukkig en opgewekt.

Wél heeft de man nachtmerries en last van slaapwandelen, maar ze weet hier redelijk goed mee om te gaan. Door de man wordt dit alles echter genegeerd. Dit geeft soms gevoelens van ongemakkelijkheid, maar daar blijft het bij.

Alles gaat zijn gangetje totdat er kinderen komen.
Dan wordt alles anders!

In vier jaar tijd worden er drie kinderen geboren: twee dochters en een zoon. Ik ben als zoon de middelste van de drie.

Vanaf nu gaat het anders met de man. Hij heeft totaal geen belang bij ons en moet niets van baby's hebben. Ons aanraken doet hij dan ook nooit. Ook heeft hij onenigheid met een ouderling van de kerk en bij de doop van mijn jongste zus is hij afwezig. Wél heeft hij hier later spijt van, maar het is niet meer te herstellen. Vanaf nu komen ook steeds meer zijn koppigheid en moeilijke karakter aan het licht. Mijn moeder moet alles maar regelen en hij bemoeit zich nergens mee.

Als mijn moeder de bus een keer mist en daardoor te laat thuiskomt, leidt dat tot grote problemen en gaat de man naar bed en praat een paar dagen niet met haar.

Zo gaat het eigenlijk met alles: is het hem niet naar de zin dan gaat hij naar bed en zegt dagenlang geen woord.

De nachtmerries en het slaapwandelen gaan gewoon door.

De man werkt bij zijn ouders op de boerderij. Als mijn moeder ons een keer meeneemt naar de boerderij,

vindt oma het te druk allemaal en daarom komen we er maar niet te vaak.

Na de dood van zijn broer hebben mijn grootouders nog wel geprobeerd een boerderij voor hun overgebleven zoon te kopen, maar ze zijn te voorzichtig en er komt niets van terecht. Ook heeft de man geprobeerd in de Noordoostpolder iets te krijgen, ook dat is niet gelukt. De man vertelt in zijn dromen dat hij na de oorlog geprobeerd heeft bij de politie te komen. Dit was geweigerd omdat hij te gewelddadig zou zijn. Hij droomt ook dat er verschillende keren na de oorlog geprobeerd is hem te vermoorden.

Soms is hij ook een avond of nacht weg en heeft dan de volgende nacht vreselijke nachtmerries.

Het wordt er hierdoor voor onze moeder niet gemakkelijker op, maar ze zet stug door.

Als ik voor het eerst naar de kleuterschool word gebracht, loop ik brullend weer weg en moet met geweld worden vastgehouden. De juffrouw blijkt gelukkig heel aardig te zijn.

Ook weet ik nog dat ik met een buurman aan het vissen ben. Het water lijkt in mijn herinnering wel een oceaan.

De spanning rond de man blijft zeer sterk.

Onze opa en oma stoppen met de boerderij en gaan

verhuizen.

De man gaat eerst nog een tijdje bij een boer werken die spiritist is. Daar wil hij op den duur niet blijven en zoekt ergens anders werk.

Bij een jonge boer van 22 jaar is de man als arbeider aangenomen. We zullen als gezin bij hem op de boerderij inwonen. Mijn jongste zus en ik worden er door familie met de auto heen gebracht. Het is in Oosterwijtwerd.

Mijn oudste zus, die al op de lagere school zit, wordt door mijn opa naar de trein gebracht en zal bij aankomst door mijn moeder worden opgehaald. Omdat besloten wordt haar op een eerder station af te halen, vraagt mijn moeder aan de conducteur of ze even in de trein mag kijken. Dit mag! Ze loopt drie keer langs mijn zus, maar die zegt niets, want er is haar verteld dat ze op het volgende station moet uitstappen.

Dit doet ze dan ook, zo streng zijn we “opgevoed”. Daar wordt ze vervolgens een uur later opgehaald.

Als mijn jongste zus en ik op de boerderij aankomen, eet de boer een snee roggebrood met stroop. Het is een zeldzaam aardige man.

De boer is de zoon van een verzetsheld die in Scheveningen in de gevangenis heeft gezeten en in 1944 op de Waalsdorpervlakte is gefusilleerd.

Zijn moeder is hertrouwd en woont in de Noordoostpolder op een boerderij. Met haar man komt ze soms bij haar zoon om te kijken hoe het gaat op de boerderij. De boer is dan vaak nerveus omdat de stiefvader een nogal kortaangebonden iemand is met donkere ogen achter grote brillenglazen.

Mijn zussen en ik weten niet wat ons overkomt. Het is prachtig op de boerderij. Het is wat afgelegen en er is een tuin met een gracht. In mijn herinnering schijnt er altijd de zon, zowel in de zomer als in de winter. 's Zomers kun je er heerlijk spelen en van alles beleven. 's Winters kunnen we schaatsen op de gracht.

Er wordt nog met de zichtmachine gemaaid en de schoven worden nog aan hokken gezet en de klaver komt op ruiters. Ook het hooi wordt nog aan oppers gezet. Een dorsmachine komt als de schoven al in de schuur zijn opgetast. Met de spade worden er sleuven in het land gegraven voor drainagebuizen.

Ook de man heeft het hier naar de zin, want hij kan nu veel op zichzelf zijn en heeft met de buitenwereld weinig te maken. Wel blijft hij vreselijk streng.

Mijn jongste zus valt als er sneeuw ligt en loopt een hersenschudding op.

Ze moet een paar weken in bed liggen en mag er niet uitkomen.

Op een dag loopt de man door het huis naar de kamer waar zij ligt. Hij kan volkomen geruisloos door het huis lopen. Als hij de deur opent, ziet hij dat mijn zus in de vensterbank naar buiten zit te kijken. Ze draait zich om en raakt verlamd van schrik als ze hem ziet. Voor straf krijgt ze met de riem en mag het bed niet weer uit.

Toch hebben mijn zussen en ik een goede herinnering aan deze tijd en dan vooral aan de sympathieke boer. Maar helaas: de boer kreeg een vriendin en ging trouwen.

Dus na drie jaar gingen we weer verhuizen. Er kwam hiermee een einde aan een tamelijk mooie periode. Dit doordat de man het bij deze boer goed naar zijn zin had.

De man wordt nu boerenarbeider bij een andere boer. Hij is een erg opgewonden en heetgebakerd iemand die in een oude jeep rijdt en daarmee ook geregeld brokken maakt.

We wonen in een arbeidershuisje vlakbij de boerderij, in het dorpje Uithuizermeeden. De zee is niet ver. Als ik bij helder weer uit mijn slaapkamerraam kijk, kan ik de rode pannendaken van Borkum zien.

Met onze moeder gaan we een keer bij mooi weer op de fiets naar de dijk. Als we al een behoorlijk eind de polder in zijn komen we langs een boerderij. De

boer staat wat te grijnzen. Hij weet dat er een paar hekken gesloten zijn. Mijn moeder laat het er echter niet bij zitten en we tillen, wel met veel moeite, onze fietsen over deze hekken. Als we bij de zee komen is het hoogwater. Het water staat tot hoog aan de dijk. Het maakt grote indruk op mij.

Vlak bij ons is ook een boerderij waar een soort herenboer woont. De man draagt hoge laarzen en een geruit jasje en rijdt in een tweepersoons sportauto.

Op een prachtige zaterdagmiddag heeft deze boer bezoek van een groep schilders van “De Ploeg”. Ik ga er met een buurjongen heen. We worden helemaal niet tegengehouden en kijken onze ogen uit. Ik had nog nooit gehoord van schildersezels en paletten. Een van de schilders tekent mijn portret. Deze tekening komt boven mijn bed te hangen totdat ik haar later in een bui van puberale opstandigheid verscheur.

De man is soms flink gestrest in deze tijd omdat deze boer zeer opgewonden en heetgebakerd is, waardoor er nogal dolle dingen gebeuren. Vaak zijn er machines kapot.

De man heeft dan ook geregeld nachtmerries en is soms gewelddadig.

In deze tijd loopt het ook niet goed af met mijn oma. Ze loopt midden in de nacht in nachtkleding weg en

wordt later buiten het dorp gevonden terwijl ze op weg is naar het graf van haar ouders. Ook neemt ze een overdosis medicijnen. Voor mijn opa is de maat vol. Hij wil niet mee naar het ziekenhuis. De buurvrouw gaat mee en oma's maag wordt leeggepompt. Opa heeft zoveel met haar beleefd dat hij voortdurend hartklachten heeft. Hij wil echter nooit naar de dokter.

Dan sterft mijn oma. Zij is 67 jaar geworden. Ze had een absoluut godsvertrouwen, maar leefde in een zeer beklemmende sfeer. Ze ligt thuis opgebaard in de voorkamer. Wij moeten mee naar opa en krijgen haar ook te zien. Ze ligt in een pyjama in de kist en heeft haar bril op. Het maakt op ons een diepe indruk. Ik vind het erg griezelig, maar ben ook boos omdat ze me een polshorloge had beloofd. Daar kan ik nu naar fluiten.

De man kon niet zo goed met haar opschieten, maar is wel gek met zijn vader. Zijn vader en mijn moeder zijn de enige mensen op de wereld waar de man van houdt. Wel komt de relatie met mijn moeder steeds meer onder druk te staan vanwege zijn gedrag tegenover de kinderen.

De man heeft nu een excuus om 's zondagsmiddags weg te gaan. Op de brommer gaat hij dan naar onze opa. Wij vinden het niet erg en voelen ons opgelucht. De spanning is even weg!